

שׁוֹפְטִים

כי השוחד יעור עיני חכמים וגו'. (ט"ז יט)

למשל, אם ראובן אמר על שמעון, שהוא איש עשיר, נוכל לעמוד על מדת עשרו של שמעון, אם יודע לנו עד כמה מגיע עשרו של ראובן, כי יוכל היות שראובן הוא עני מדוכא, עד שבעל מאז שקל לעשיר בעיניו יחשב.

אולם אם מי שהוא שמע מגזבר אוצרותיו של רומשילד, למשל, על שמעון שהוא איש עשיר, אזי אפשר לשער, כי עשרו של שמעון מגיע לרכבות, כי אלולא זאת לא היו יודעים ממנו בבית רומשילד. וכן הדין בחכמה, אם ראובן יאמר על שמעון שהוא חכם, אזי צריכים לברר עד היכן מגיעה חכמתו של ראובן, אולם אם שמענו שהגאון ר' עקיבא איגר למשל, כתב לאחד שהוא חכם, ומכש"כ אם שמענו, שהרמב"ם אמר על איש אחד שהוא חכם, אזי אין ספק שהוא חכם גדול, כי חזי מאן קמסהיד עלי'.

ונצייר נא בנפשנו, כי לו הי' מביא איש אחד מכתב מהחכם מכל האדם שלמה המלך, שכתב עליו התואר „חכם“, אזי הי' ידוע לנו, כי חכמתו מרובה מאד, וכן אם הי' ידוע לנו שאברהם אבינו אמר על אחד מכני דורו שהוא חכם, בטח אין למעלה מחכמתו.

מ ע ש י ל מ ל ך

שסגרו על מסגר פתחי הנדיבים ומנעום מלעשות צדקה וחסד עם אחיהם העניים ועם מוסדות התורה והחסד.

והנה מלפנים בישראל היו העניים מבקרים בבתי הנדיבים, וכן באי כח מוסדות התורה היו דופקים על פתחי התורמים, ואם אפילו איזו יחידים השיבו פניהם דיקם, אבל סו"ס הצליחו להחזיק בידי המוסדות מתרומות המרובים שנענו לבקשתם. משא"כ עתה שנוסדו ועדים וקרנות וכל מעשה הצדקה והחסד נתרכז בידם, ואם מנהלי הועד הזה אינם נזקקים למשאלות מוסדות התורה, הרי שכל תושבי העיר אין להם חלק בהחזקת התורה והחושך מכסה את פני כל העיר.

בכלל לא היתה דעתו נוחה להכניס שנויים במנהגי עמנו משנים קדמוניות, והי' דורש לגנאי את העיירות שהנהיגו לפטור את העניים מקופת הקהל ולמנוע אותם מלסבב בבתי העיר, ואיך יתחנכו הקטנים במצות צדקה?

בדברו פעם על יהודים שמעמידים כל יהדותם רק על מצות נתינת צדקה, העיר: הרי צדקה עושים גם הגויים, וכי בשביל זה הי' צריך הקב"ה לבחור בעם ישראל מכל האומות? צדקה היא רק מצוה אחת ממצות התורה שעל כל יהודי לקיימן.